Tønder Håndværkerforening

100 år
1912 - 2012

Af Ingolf Haase

TØNDER 2012

Tønder 2012

Tønder Håndværkerforening
100 år
1912 - 2012

af Ingolf Haase

Tilrettelægger:
Jørn Vestergaard

Forside:
Slotfeltladen - et godt vidnesbyrd om Tønderhåndværkernes sans for godt håndværk og traditioner

Layout & tryk:
Laursen Grafisk A/S, Tønder

Copyright:
Forlaget Neffen
Slotsgaden 28
6270 Tønder

ISBN 978-87-88995-46-6

Tønder Håndværkerforening

100 år
1912 - 2012

FORORD

De sidste 25 år har været en travl tid med mange nye tilpasninger - nye og bedre udviklede materialer og rigtig mange lovkrav - der kræver ansatte på forskellige kurser for at måtte arbejde med bl. a. stillads, expensionsskum, epoxy, truck, m.m. - dette sammen med et til dels prisfald gør konkurrencen endnu hårdere end ellers.
Vi er i disse EU tider med åbne grænser også enormt plaget af udenlandske håndværkere - danskerne vil som mange andre spare penge og glemmer i visse tilfælde alt om fædreland og kvalitet - teknologien er i disse moderne tider en meget stor hjælp, uden den fik vi intet færdigt.
Generelt - ser det rimelig godt ud og der er spået fremgang i byggeriet - ved konstante tilpasninger og god markedsføring - dygtiggørelse - tror jeg de enkelte virksomheder nok skal klare sig.
For Tønder Håndværkerforening betyder varelotteriet meget, vi har igennem dette en rigtig god og positiv indfaldsvinkel til pressen, hvor vi et par gange om året donerer penge til forskellige foreninger - sport, spejder m.m., vore kollektører i hele Tønder kommune gør alt hvad de kan for at sælge lodderne, samtidigt med at vi får god opbakning af direktionen der jævnligt sender pressemeddelelser ud.

Tømrermester
Bjarne Pekruhn
FORMAND TØNDER HÅNDVÆRKERFORENING

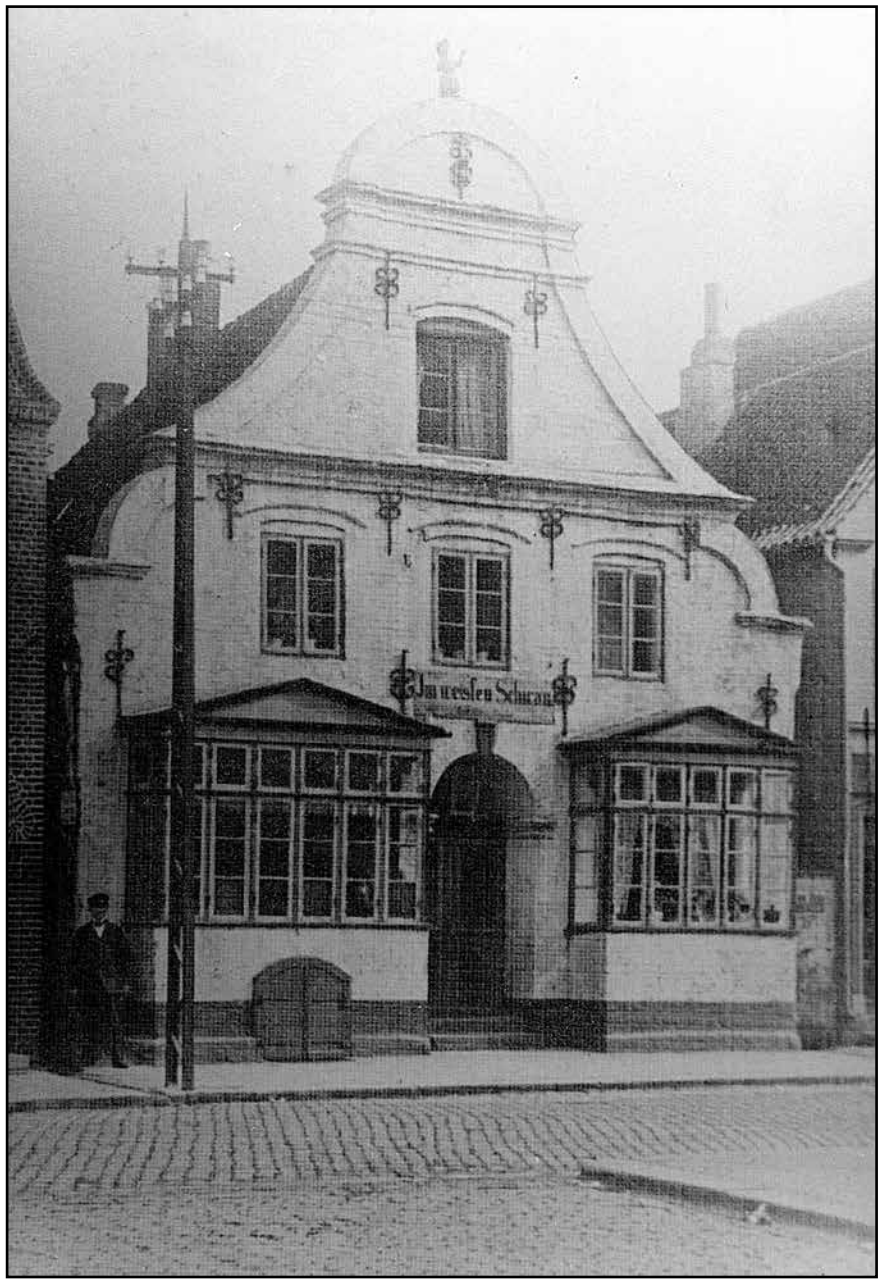

I Storegade 6, der dengang var en af byens populære kroer under navnet »Weissen Schwan«, blev beslutningen om at oprette en håndværkerforening i byen taget på et møde den 18. april 1912.

INDLEDNING

Der er gået 100 omskiftelige år, siden Tønder Håndværkerforening blev stiftet den 18. april 1912. Det omgivende samfund har ændret sig. Tønder er gået fra tysk til dansk, og har udviklet sig til en dynamisk industriby, og i dag lever både håndværk og industri side om side, som aktive partnere i et stadigt mere dominerende servicesamfund. Lokale interesser skal i stigende grad anskues fra både nationale og internationale vinkler, og adgangen til global information er blevet hvermandseje.

Hele denne udvikling har Tønder Håndværkerforening ikke blot tilpasset sig, men været en aktiv del af, for gennem de 100 år til enhver tid at kunne leve op til medlemmernes krav.

Da Tønder Håndværkerforenings senere formand, Thomas Laursen, i 1943 gjorde status over håndværkets betydning i Tønder, skrev han, at denne gren af erhvervslivet gennem århundreder havde sat sit umiskendelige præg på byen. Ifølge Laursen var det håndværkerne, der i bogstaveligste forstand havde bygget købstaden op, ved at lægge sten på sten og hus ved hus. For at anskueliggøre hvad han mente, skrev han bl.a.:

»*Prøv engang at tænke på, hvad håndværkerne betyder for byens liv og trivsel: Han lægger gadens brosten og fortovets fliser, han bygger huset med alle dets bekvemmeligheder, og han fremstiller hjemmets møbler, bøgerne i reolen, avisen med nyhederne, selv uret, der hænger på væggen og måler tiden ud, er hans værk, han laver klæder og fodtøj og sørger for brød på bordet og kød til middagen o.s.v.....På byggepladser og i værksteder finder vi også i Tønder af i dag håndværkeren travlt beskæftiget med sit arbejde. Fra guldsmedens fine filigranarbejde til smedens hamrende jernlåge – fra kniplepindenes stille raslen til vævens monotone slag – fra snedkerens høvl og tømrerens hammer – fra arbejde, værktøj og maskiner toner håndværkets muntre sang ud over vor gamle by og bringer bud fra slægt til slægt om arbejdsglæde og virketrang.«*

Tønder Håndværkerforening, der i år kan fejre sin 100 års fødselsdag, er ikke den første organisering af håndværkere i Tønder. Håndværkerlaug kendes helt tilbage til 1500-tallet.

Det ældste kendte håndværkerlaug i Tønder er skræddernes, der fik kongelig konfirmation i 1530. Herefter er det tilsyneladende gået hurtigt og i 1580 havde følgende håndværk eget laug i Tønder: Grov- og klejnsmedene, garverne, pottemagerne, bogbinderne, barbererne og snedkerne. 16 år senere, den 24. juni 1596 fik guldsmedene, bagerne, våbensmedene, tøffelmagerne, pungmagerne, glarmestrene, væverne, hattemagerne og bøssemagerne tilladelse til at sammenslutte sig i et lav for at beskytte sig mod fuskere og udenbys håndværkere, som hidtil havde taget dem brødet ud af munden.

Mange af datidens tilsyneladende almindelige fag ville være svært genkendelige i dag. Således var barbererne, hvoraf der i 1615 var 5 laugsbrødre, på den tid tillige autoriserede sårbehandlere, og deres mesterprøver omfattede foruden slibning af værktøjet også tilberedning af en hel række salver samt fremstilling af »grå plaster« og »apostelplaster«. Barbererne førte dengang en drabelig kamp mod kvaksalvere.

Laugsbrødrene kæmpede en stadig kamp mod de uorganiserede fuskere - »Störer und Böhnhasen« - som havde tilbøjelighed til at indkvartere sig i de små huse i Uldgade og Frigrunden.

I 1857 underskrev Frederik 7. en ny »Næringslov«. Den bestemte, at laugene skulle ophøre i deres gamle form med udgangen af 1861. Laugene kunne fortsætte, men kun som frivillige foreninger.

I mange byer fortsatte laugene som mesterforeninger, der samlede fagenes arbejdsgivere, men gav slip på svendene. I Tønder kan der ikke spores nogen laugsvirksomhed efter 1861.

I de gamle laug var der ikke stor stands- eller klasseskel mellem svend og mester -begge tilhørte den daværende »arbejderklasse« modsat købmandsstanden og embedsmændene. Derfor var det også utænkeligt, at en håndværker kunne vælges til byens råd. Laugene medvirkede dog væsentligt til at øge den håndværksmæssige selvbevidsthed inden for de enkelte håndværk.

Først omkring 1900 ændredes dette forhold. Medvirkende hertil var, at flere håndværkere drev butik i forbindelse med deres håndværk. Det gjorde afstanden mellem håndværkere og købmænd mindre. På landet havde der allerede hersket en betydelig klasseudligning mellem den landlige overklasse – bondestanden - og håndværkerstanden, der efter al sandsynlighed var skabt af det nære afhængighedsforhold bonden og håndværkeren imellem.

Den i 1912 startede Tønder Håndværkerforening, havde til formål at værne og varetage standens interesser og hæve dens anseelse; en ting der må siges at være lykkedes til fulde – allerede i 1943 var håndværkerne den stand, der var bedst repræsenteret i byrådet.

Gennem annoncer i »Tondernsche Zeitung« indkaldte initiativtagerne til håndværkerforeningens stiftende møde i »Weissen Schwan« den 18. april 1912.

Handwerker.

Alle selbständigen Handwerker der Stadt **Tondern**, die das Interesse haben, einen (1621

Handwerkerverein

zu gründen, werden gebeten, sich **Donnerstag, den 18. d. Mts.,** abends 8 Uhr, im „**Weissen Schwan**“ einzufinden. **Die Einberufer.**

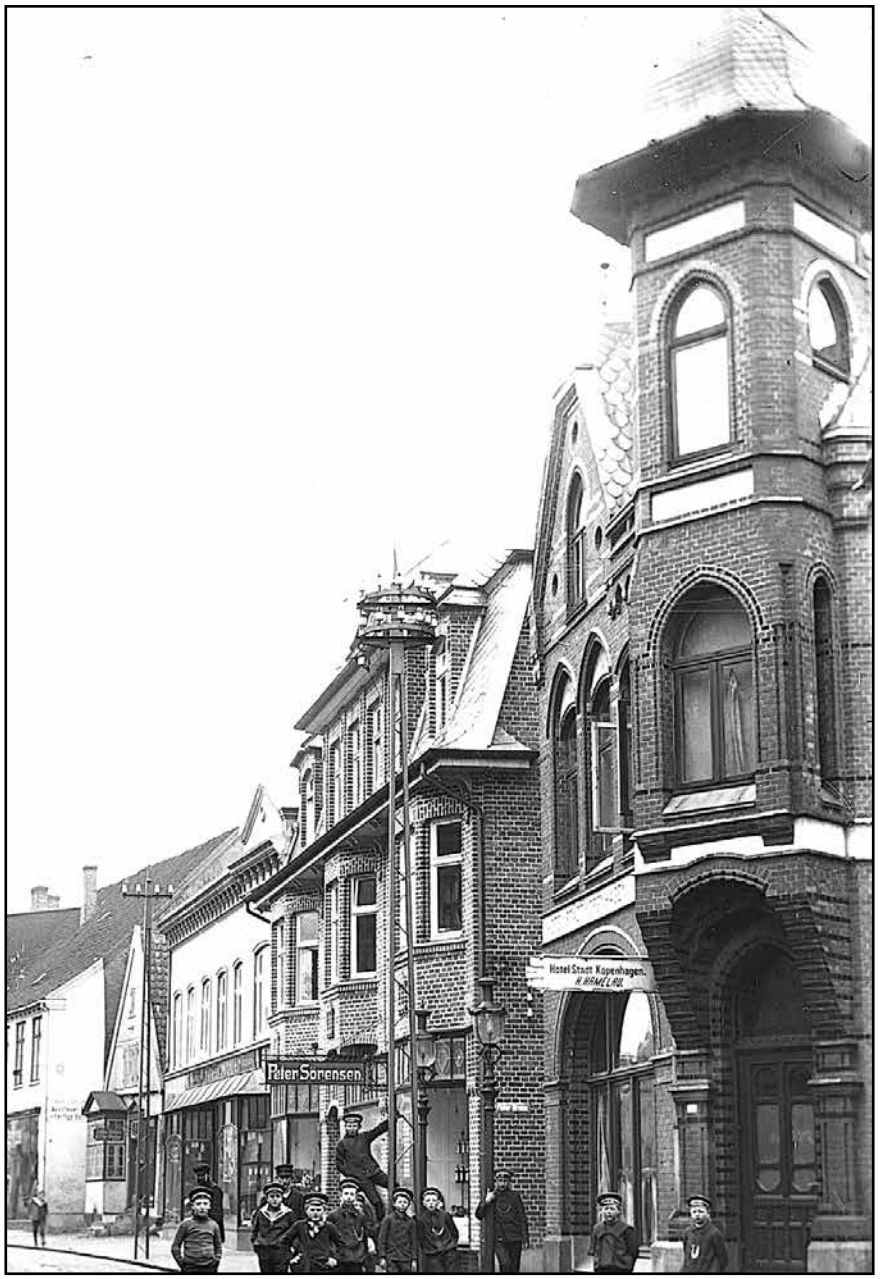

Stadt Kopenhagen, hvor Tønder Håndværkerforening holdt sin første generalforsamling. Bygningen lå indtil den blev nedrevet i 1960'erne midt i hvad der i dag er den udvidede Kogade.

Bestyrelsen i arbejdstøjet

Licitationsspørgsmålet, var den første større opgave foreningen fik at tumle med, og dernæst enedes man om at udsende regninger halvårligt og ikke som det ellers havde været skik og brug en gang om året. I bestemmelserne hed det i øvrigt, at *»hvis regningerne ikke betaltes efter udsendelsen, var man enige om, at der skulle tillægges 5%. Til at håndhæve og føre denne bestemmelse ud i livet valgtes*

Middelalderligt billede af tømrer i arbejde. Træsnit af Leonhard Beck ca. 1510.

5 mand, som ved oktobermødet skulle give besked om sagens forløb«. I det hele taget blev der sat ind på at stimulere betalingsviljen, for hen i juli gik man over til en drøftelse af »kredituvæsenet«. Her blev det foreslået at udarbejde en liste over alle »faulen Kunden«, og den skulle så cirkulere blandt medlemmerne men – hedder det videre – det ændredes til, at hver især skulle anmelde dårlige betalere til formanden, som skulle føre dem på en liste. Herigennem kunne medlemmerne altid få oplysninger om kunderne.
Det kunne nok være på sin plads, at der blev ført lidt kontrol med »folkets« betalingsvaner, men selvfølgelig var det jo ikke de, om man så må sige, negative sider, der var foreningens egentlige formål. Man tog fat på dagligdagens mangeartede forhold og blandt disse lå det foreningen stærkt på sinde, virkelig at gøre sit til, at forholdene for lærlinge og svende forbedredes - ikke mindst foreningens formand (1913-1915) malermester Sorgenfrei var yderst virksom på dette felt.
I 1925 indgik håndværkerne i den første erhvervstælling, der blev foretaget i Nordslesvig efter overgangen til dansk styre. På det tidspunkt var der 199 håndværks- og industrivirksomheder i Tønder med et samlet personale på 660 personer.

54 af disse foretagender beskæftigede sig med bygge- og anlægsvirksomhed og havde tilsammen en arbejdsstyrke på 208 personer.

Tønder blev i 1925 af Danmarks Statistik fremhævet som en by, hvis industri »… er særlig ringe i forhold til byens størrelse«.

Fælles for de fleste virksomheder i håndværkerforeningen var, at de kun havde én enkelt eller nogle få ansatte.

Med udbruddet af 1. verdenskrig blev foreningens energiske virke – forståeligt nok – sat i stå. Først den 12. juni 1918, mens krigen endnu rasede, mødtes man atter i bestræbelserne på at få arbejdet i »de faste rammer« genoprettet. Der var mange problemer i de følgende år, – problemer Genforeningen simpelt hen havde ført med sig, men takket være dygtige ledere kom man hurtigt i gang, og egentlig blev 20'erne vel frugtbare år trods markkrise og inflation.

Fra tysk til dansk forening

Overgangen fra tysk til dansk administration efter Genforeningen, krævede vidtgående ændringer i pengesystemet, men også dette klaredes samtidig med, at man nu satte energisk ind på at føre spørgsmålet i forbindelse med teknisk skole ajour. Et arbejde, der ikke kan have levnet de skiftende bestyrelser meget tid til overs til andet arbejde, men fra alle sider var man indstillet på at føre de lokale forhold op på niveau, der svarede til, hvad der gjaldt for det øvrige land, og da man i 1937 markerede 25- års jubilæet kunne man stort set henvise til, at anstrengelserne var kronet med held.

Overgangen til dansk styre i 1920 var blevet grundigt forberedt i foreningen, bl.a. havde en delegation fra bestyrelsen været i Ribe for at høre nærmere om danske håndværkerforhold.

Den 25. maj 1920 indførte man i Tønder kronemønten. Det var sket fem dage før i det øvrige Nordslesvig. Det betød betydelige prisstigninger på alle varer. Som en naturlig følge krævede svendene i Tønder timelønnen hævet fra 1.60 til 2 kr. – unægtelig andre tal end vi kender i dag.

Nationale spørgsmål har aldrig officielt været på Håndværkerforeningens dagsorden. At spørgsmålet mand og mand imellem er blevet drøftet uden for dagsordenen er ikke utænkeligt. National og politisk fordragelighed synes altid at have været fremherskende mellem Tønders håndværkere.

Det var mændene, der bar foreningen frem, men helt holde kvinderne væk kunne eller ville, man dog ikke. Den 9. april 1919 blev der »forespurgt« om kvindelige håndværkere kunne blive optaget som medlemmer. Svaret var bekræftende, og efter ansøgning optoges syerskerne, frk. Frida Hansen og frk. Nikoline Hansen som nye medlemmer.

Ved en erhvervstælling 1935 var antallet af firmaer såvel som ansatte inden for byggebranchen gået ned.

Mere konstant var den næststørste gruppe, der beskæftigede sig med tilvirkning af nærings- og nydelsesmidler. Af dem var der i

1925, 37 virksomheder med 122 ansatte; ti år senere var tallene næsten uændrede. I 1925 var der lige mange virksomheder inden for kategorien træ og metal – henholdsvis 23 og 24 med 104 og 82 ansatte. Af andre fremstillingsvirksomheder blev der samme år registreret 16 inden for beklædning med 39 ansatte og 17 inden for læderbranchen med 28 ansatte. Hertil kom 28 andre virksomheder med tilsammen 77 personer.

Den største opgave i Håndværkerforeningens første 50-årige virke var oprettelsen og driften af Teknisk skole.

Gammelt håndværkerskilt i Østergade. Udhængsskilte af denne type var tidligere meget almindelige i Tønder – i dag er kun få bevaret.

Den spirende industri

For nogle håndværk gjaldt det, at de enten bar kimen i sig, til at indgå i en industriel virksomhed, eller at overgangen hertil var flydende. Det gjaldt bl.a. smede, vognbyggere og karetmagere, hvoraf nogle var beskæftiget på Brødrene Roost, vogn- og karrosserifabrik i Østergade 16. Firmaet var oprettet i 1919 og skiltede med at være den »… største virksomhed i Sønderjylland i luksuskøretøjer«. I anden halvdel af 1920'erne var der ansat 16 mand.

Tilsvarende kunne bogtrykkeres og typografers virke have et industrielt tilsnit. I 1920'erne var der flere små trykkerier i byen. To af dem var knyttet til aviserne Tondernsche Zeitung og Neue Tondernsche Zeitung. Mens førstnævnte ophørte med at udkomme i begyndelsen af 1920'erne indstillede Neue Tondernsche Zeitung virksomheden i 1929. Et andet trykkeri var, Tønder Amts Centraltrykkeri i Østergade 40, der havde rødder tilbage til 1812, og som i slutningen af 1920'erne beskæftigede 8 mand. Et par år senere blev det overtaget af den nordfra kommende bogtrykker Thomas Laursen, der løste næringsbrev i september 1932.

Kom industrien både sent og langsomt i gang i Tønder, ligger Tønder i dag markant højere end landsgennemsnittet for industri. Denne udvikling blev grundlagt omkring 1960 og er fortsat op igennem 1970'erne og til i dag. Relativt set har Tønder i dag næsten dobbelt så meget industri som i landet som helhed.

På et kvartalsmøde i Håndværkerforeningen i 1936, blev timelønnen for de enkelte faggrupper fastsat som minimumslønninger. Snedkere, tømrere, murere og VVSere fik 1.60 kr. i timen, mens der var 1.50 kr. til malere, elektrikere og smede. Arbejdsmænd fik 1.35 kr.

Da øl var Tønders vigtigste industri

Et andet mere farverigt industrieventyr er Tønders fortid som ølby. Tønder havde tidligere haft to bryggerier. Det ene var Tondernsche Victoriabrauerei i Strucksallé, der efter nogle turbulente år måtte indstille driften i tiden omkring 1. verdenskrig. Det andet var Tondernsche Actien-Brauerei Gesellschaft i Østergade, der var oprettet i

Det gamle »Aktie Bryggeri« lå på hjørnet af Østergade og Nørregade. I dag er den gamle industribygning omdannet til boliger.

1888. Ved Genforeningen mistede bryggeriet sin kundekreds syd for grænsen og måtte træde i likvidation. I 1921 blev bryggeriet imidlertid genoplivet under navnet Tønder Aktiebryggeri. Blandt initiativtagerne var bl.a. bryggeridirektør Neven, rådmand Bader, borgmester Olufsen, seminarielærer Claus Eskildsen, bankdirektør Andresen, gæstgiver Witzke, købmand Jes Peter Petersen og apoteker Toft, der alle fik plads enten i bestyrelsen eller tilsynsrådet. Direktør for virksomheden blev P. Nielsen, der kom fra Nørresundby.

Bryggeriet havde en kapacitet på 15.000 hektoliter, som man bl.a. ville bruge til fremstilling af virksomhedens specialitet: pilsnerøl. Hertil kom husholdningsøl, malt- og dobbeltøl samt mineralvand. I

annoncer blev der slået på, at de tørstende skulle støtte den lokale industri. Det gjorde de også i en sådan grad, at bryggeriet i flere år gav pænt overskud, som udløste 5% i udbytte til aktionærerne. Derimod fik foretagendet ikke nogen større betydning for beskæftigelsen i Tønder. I anden halvdel af 1920'erne var der kun 10 ansatte.

Det samme var tilfældet med Tønder Margarinefabrik, der var et barn af bryggeriet. For at udnytte den ledige lokaleplads i bryghuset, blev det i april 1924 besluttet at oprette det nye foretagende som et selvstændigt aktieselskab, men med samme ledelse. Fabrikken blev indviet i oktober, hvor den blev forevist for den lokale presse. En journalist fra Vestslesvigsk Tidende hæftede sig her ved *»...den til det yderste gennemførte renlighed. Til eksempel kan det nævnes, at ikke en finger kommer i berøring med margarinen, før denne er indpakket i papir. Selv denne pakning foregår mekanisk. Fabrikslokalet er helt adskilt fra bryggeriet, og der fører kun én dør ind til lokalet hvor margarinen tilvirkes. Noget mere renligt og indbydende af en fabrik at være, kan man i det hele taget vanskeligt tænke sig, og det kan roligt siges, at har man først set, hvorledes margarinen laves, spiser man produktet med endnu bedre appetit, end man ellers gør.«*

Efter en vanskelig start gik det fremad. I anden halvdel af 1920'erne beskæftigede fabrikken 10 mand, men på grund af krigen blev produktionen mere eller mindre indstillet og afløst af en mere beskeden sodavandsaftapning, der kunne klares af et par ansatte.

Aktiebryggeriet lukkede i 1953 uden større dramatik.

Aktiebryggeriet var medlem af Tønder Håndværkerforening og selvfølgelig drak man Tønder Pilsnere ved Håndværkerforeningens fester. Industrialiseringen lod vente på sig i Tønder og modsat mange andre håndværkerforeninger i Danmark, bevarede Tønder Håndværkerforening sit gamle navn og skiftede ikke navn til »Industri- og Håndværkerforening« som det var tilfældet i mange andre byer.

Håndværksrådet henvendte sig da også i 1987 til foreningen med en opfordring til at skifte navn til »Tønder Håndværk- og industriforening«. Forslaget blev afvist. Med jævne mellemrum henvender Handelsstandsforeningen sig, med fornyet anmodning herom, uden at forslaget vinder tilslutning i Håndværkerforeningen.

Under Anden verdenskrig er aktiviteten i foreningen meget lille.

Som et apropos til krigstiden nævnes i de gamle annaler, at de udenbys elever på Teknisk skole har svært ved at nå frem, på grund af mangel på cykelgummi.

Mod slutningen af krigen måtte undervisningen desværre indstilles, idet alle lokaler var blevet beslaglagt af værnemagten.

I sin formandsberetning i 1946, udtalte smedemester A. Dideriksen: *»Vi håndværkere vil være med til efter evne at genopbygge vort land. Dette vil desværre ikke gå så hurtigt, som man kunne ønske. Den store materialemangel, som man godt kan konstatere for alle håndværkeres vedkommende, og særlig for alle dem, der kommer ind under byggehåndværket, vil sætte en alvorlig hemsko på arbejdets tempo.«*

Selv om byggevirksomheden efter krigen havde været ganske betydelig, var boligmangelen i Tønder stor. Materialemangelen betød at byggevirksomheden ikke kunne forceres. *»... vi hilser den dag med glæde, da vi igen kan få fredsvarer til vor rådighed«,* sluttede formanden sin beretning.

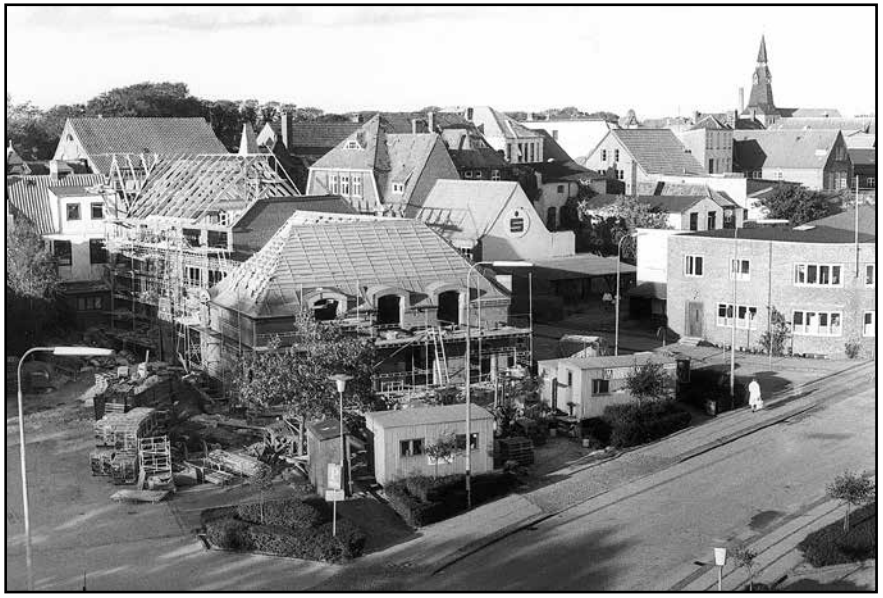

Kogadebyggeriet - et af de mest markante byggerier i den indre by i nyere tid.

Håndværkerforeningens 75-års jubilæumsfestligheder blev fejret, bl.a. med et håndværkeroptog gennem byen. I spidsen for optoget blev håndværkerforeningens fane båret af tømrermester Ejnar Skriver, sekunderet af tømrermester Anders Nissen (sekretær) og snedkermester Andr. Storck (formand).

I efterkrigsårene forblev Tønders erhvervsstruktur længe uændret. Det betød, at byen endnu i 1950'erne stort set ikke var vokset ud over håndværkerstadiet. Til gengæld blev antallet af fremstillingsvirksomheder betydelig nedskåret.

Befolkningstallet i Tønder er steget beskedent siden 1970. Til gengæld er antallet af voksne i de erhvervsaktive aldersgrupper steget markant. Det har eksempelvis bidraget til, at den samlede arbejdsstyrke i den daværende Tønder kommune steg fra knap 4.900 personer i 1970 til næsten 6.800 i 1990. Håndværksfagene har formået at opsluge sin del af væksten i den samlede arbejdsstyrke. Hovedparten af væksten fandt dog arbejde i industrien.

Kvindernes erhversdeltagelse steg ligeledes markant i denne periode. Endnu ved udgangen af 1970'erne talte man husmødre ved de femårlige folketællinger. I Tønder var der 1.850 husmødre i 1970 – de søgte imidlertid ud på arbejdsmarkedet i løbet af 70'erne, og ved indgangen til det næste årti var husmødrenes antal faldet til 600. Siden er de ikke blevet talt!

Selv om håndværksfagene havde en pæn tilvækst frem til omkring årtusindskiftet, var afgangen af faguddannet personale bekymrende for mange af håndværkerforeningens medlemmer. Navnlig slugte Hartmanns start i Tønder mange håndværkere.

Efter at have sovet tornerosesøvn i mere end 10 år, hvor der hverken var holdt officielle møder eller generalforsamlinger, blev foreningen genopvækket på en reorganiserende generalforsamling i 1979. Som ny formand valgtes ingeniør Bo Michelsen. Den afgående formand, forhenværende vulkanisør A.J. Rasmussen, holdt sin sidste beretning efter ca. 25 år i formandsstolen. Han blev i den forbindelse udnævnt til foreningens æresmedlem.

Ellers formede den reorganiserede generalforsamling sig som en »overtagelsesforretning« – hvor også foreningens gamle fane blev overgivet til den ny bestyrelse.

Kort før foreningens 75- års jubilæum kunne formanden, snedkermester A.H. Storck, byde medlem nr. 100 velkommen i foreningen, og få dage senere også medlem nr. 101 – en lovende optakt til jubilæet.

75- års jubilæet

Lørdag 25. april 1987 kunne Tønder Håndværkerforening på festlig vis fejre sit 75- års foreningsjubilæum.

Inden jubilæumsreceptionen på Tønder Tekniske Skole var der optog gennem byen. I det strålende forårsvejr fik mange mennesker glæde af håndværkernes initiativ, idet 30 smukt pyntede vogne kørte gennem gågaden med FDF/FPFs orkester i spidsen. Forrest kørte Tønders historiske brandbil, hvorfra der blev uddelt bolde og andre gaver langs ruten.

Receptionen var velbesøgt, og mange tog ordet for at lykønske den jubilerende forening. Borgmester Kurt Sandahl Sørensen hyldede Håndværkerforeningen og pegede på betydningen af, at man kan stå sammen. Han er glad for den positive atmosfære, der præger samarbejdet mellem kommunen og foreningen, ligesom han sagde, at denne sammenslutning med rødder tilbage fra 1912 er udtryk for et godt og fremsynet sammenhold. »Jeres idealer, den viden og kunnen, samt de menneskelige egenskaber, der præger håndværket, er en god bagage at tage med ind i fremtiden«, sagde Kurt Sandahl Sørensen. Endvidere talte formanden for Håndværksrådet Jens J. Lauridsen, formanden for Handelsstandsforeningen, Bente Kirchheiner, formanden for bankernes fællesråd, Arne Hermansen, fra Den Danske Bank, ligesom han havde en hilsen med fra Turistforeningen. Erik Jonasen, Tønder Tekniske Skole, glædede sig over sammenspillet og sammenholdet mellem skolen og Håndværkerforeningen. Formanden for Erhvervsrådet, Frank Kirchheiner, fremhævede, at det også er et barn af håndværkerforeningen, og trælasthandler Peter Christensen overbragte en hilsen fra leverandørerne.

Ved aftenfesten på Tønderhus lagde håndværkerforeningens medlemmer det formelle til side. Festen blev mere krydret af muntre historier end af polerede taler.

Mange bidrog til munterheden med mere eller mindre vellykkede vitser og gamle Tønder-historier bl.a. aftenens dirigent Børge Nørgaard, men det må nok siges, at murermester Verner Petersen var hovedpersonen. På uforfalsket sønderjysk genoplivede han ikke så helt lidt af det gamle Tønder, og han kunne, som han selv sagde, have blevet ved til den lyse morgen. Det blev en god og mindeværdig aften!

Der opstod dog et lille problem. Ingen, hverken musikerne fra af-

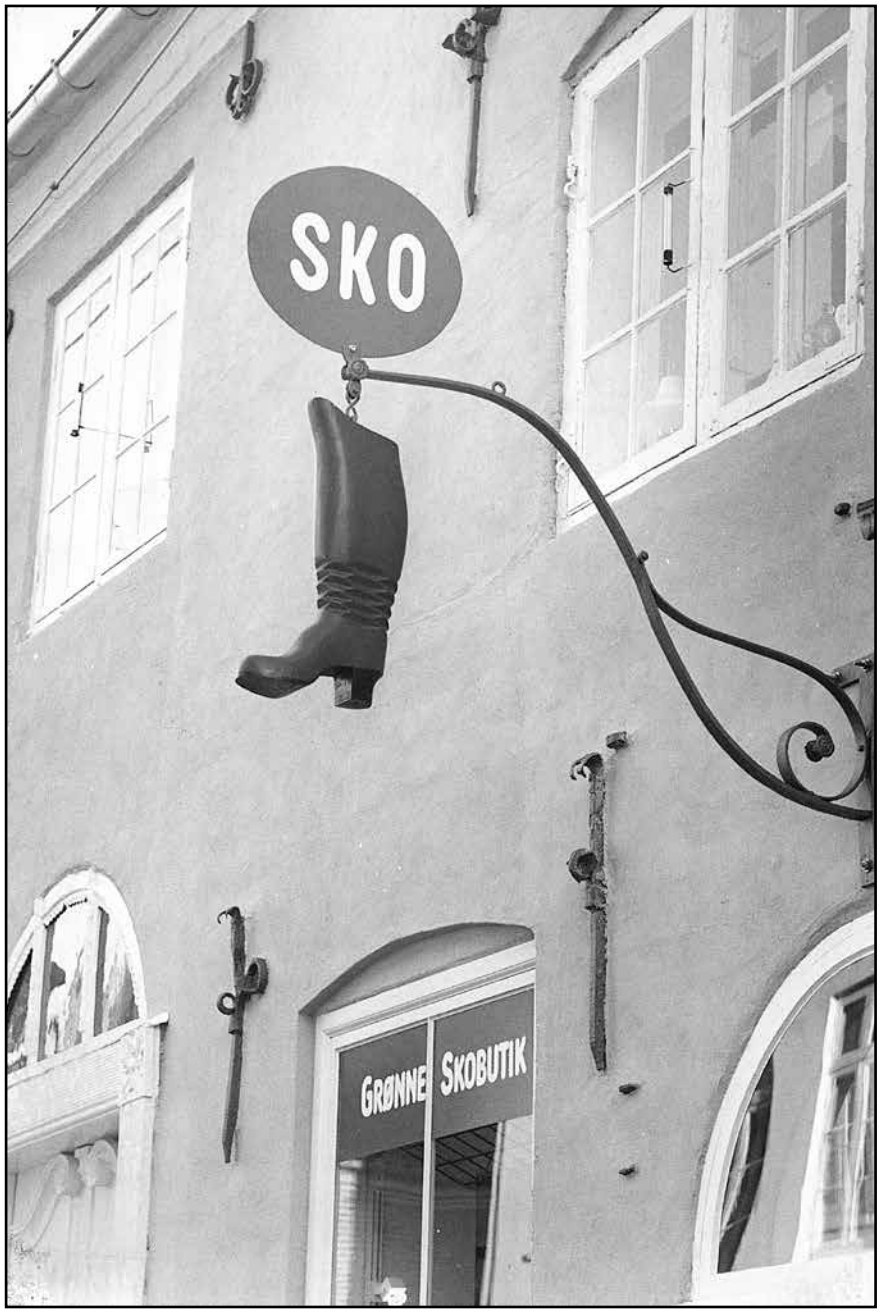

Moderne forretningsskilt i Østergade efter gammelt håndværker forbillede.

tenens orkester »Swingers« eller nogen af de tilstedeværende kunne huske melodien til »Vi håndværkersvende«, da sangen skulle bruse gennem de smukt pyntede lokaler, men murermester Carl Fuglsang fandt dog de rette toner frem, inden det blev for sent.

Naturligvis lød der, på sådan en dag, mange anerkendende ord til den jubilerende forening for indsatsen gennem de 75 år. På kommunens vegne lagde viceborgmester Peter Christensen for. Først med at bekræfte den gratulation, borgmester Kurt Sandahl Sørensen allerede havde givet udtryk for ved receptionen tidligere på dagen, og dernæst ved bl.a. at fremhæve foreningens store indsats for Teknisk Skole.

Konsulent i Håndværksrådet, Hans Georg Nielsen overbragte en lykønskning fra dette råd og sagde: *»der stilles tit det spørgsmål: Vil håndværket overleve, eller vil det blive opslugt fra anden side. En del af svaret ligger vel allerede i, at der er foreninger, som har overlevet i 150 år og andre som her i 75, men vi må ikke alene være opmærksomme på, at der er traditionelle rødder, der skal bevares, men også på, at de nye tider stiller nye krav.«*

Med en lille henvisning til det nævnte sanglige problem fortsatte han*: »I skulle nok øve jer lidt mere. Og vi skal erindre de ord, der står i denne sang: Vi håndværksmestre må tit ta' et tag for at hævde vor stand.«*

Tømrermester Ejnar Skriver udtrykte på festudvalgets vegne en tak til de mange, der havde deltaget i vognoptoget, og el-installatør Hans L. Hansen rettede en tak til bestyrelsen. Formanden, snedkermester A.H. Storck sluttede aftenen med en tak til alle sider. Formanden havde ligeledes indledt aftenen og bl.a. oplyst, at han i dagens løb havde overrakt blomster og et eksemplar af jubilæumsskriftet til den tidligere mangeårige formand, vulkanisørmester A.J. Rasmussen, der ikke kunne deltage i festen.

Årene omkring foreningens 75-års jubilæum blev betegnet som gode stabile år for foreningens medlemmer. Ved generalforsamlingen i 1989 konstaterede formanden, Jens Boutrup, en begyndende nedgang i beskæftigelsen og indtjeningen. Dog må formanden to år senere slå fast, at det ikke står så skralt til i bygge- og anlægssektoren i Tønder, som så mange andre steder i landet.

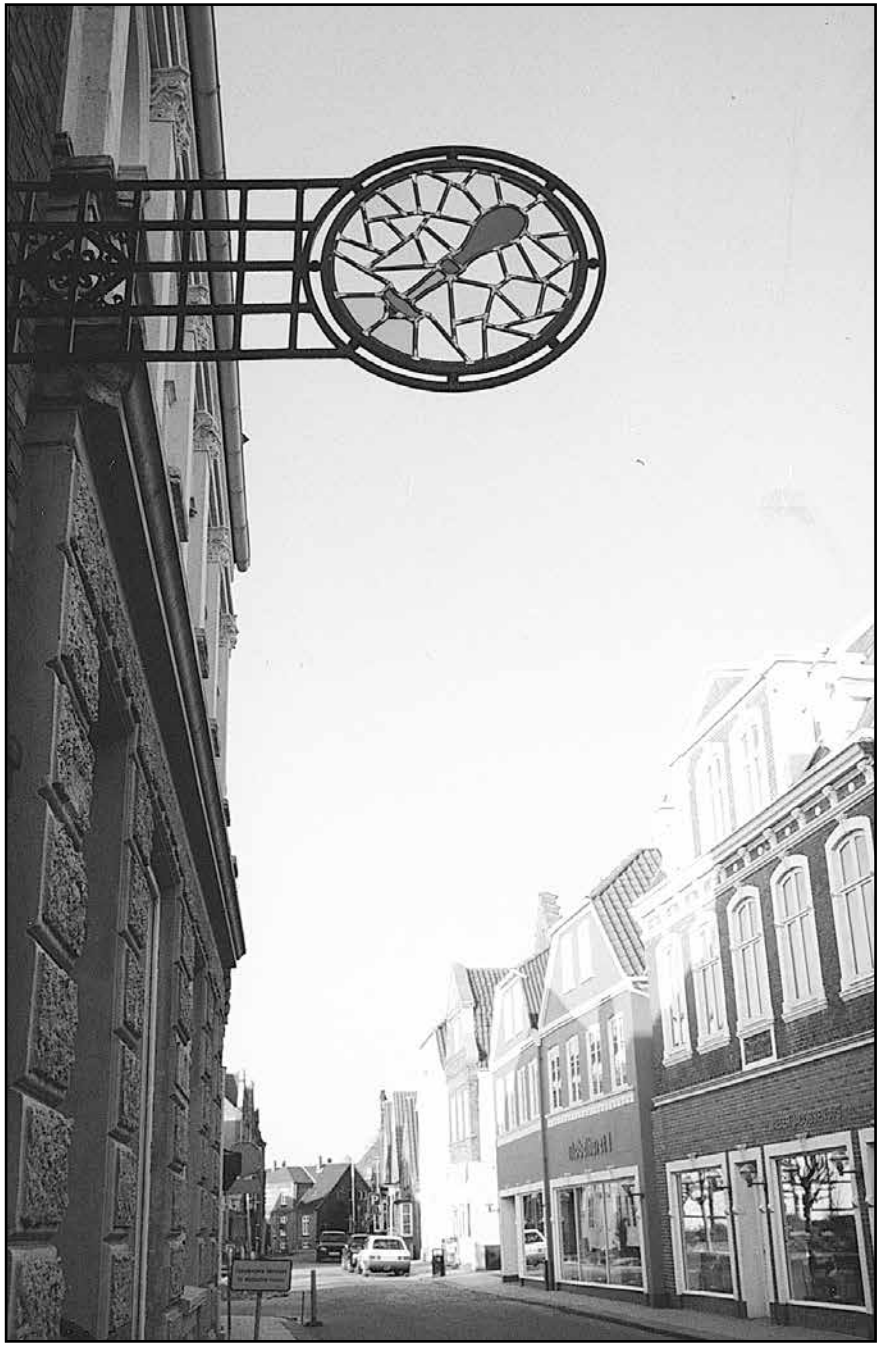

Glarmester Bohdes smukke håndværker skilt i Østergade.

I slutningen af 80'erne fik Tønder Tekniske Skole en ny struktur og nye vedtægter. Dette betød at skolens tætte bånd til Tønder Håndværkerforening blev reduceret afgørende. Trods foreningens protester, mistede Tønder Håndværkerforening sin repræsentation. Selv om det i sin tid var foreningen der havde startet og drevet skolen, måtte den nu rykke ud på sidelinien.

Tønders erhvervs- og interesseorganisationer nedsatte i februar 1988 »Tønder Initiativråd«. Rådets formål var: at fremkomme med ideer og inspirationer til udbygning af erhvervslivet i Tønder Kommune, samt at virke som formandsorgan for de deltagende foreninger og organisationer til udvikling af fælles interesse og projekter.

Håndværkerforeningen havde i starten af 90-erne blikket vendt mod arbejde og opgaver i Tyskland. På generalforsamlingen i 1991 udtalte formanden, Jens Boutrup: »*Dette skulle jo virke som et naturligt arbejdsområde for os hernede, idet de fleste behersker sproget, kender den tyske mentalitet, og har ikke de transportudgifter som andre steder i Danmark. Der er da også en del sønderjyske firmaer i gang inden for byggeriet, men ikke så mange som vores beliggenhed giver adgang til*«. Navnlig så man efter murens fald, store muligheder i det tidligere Østtyskland. En planlagt medlemstur til Østtyskland måtte dog desværre aflyses efter flere tilløb.

Unfair konkurrence

Men også Tyskland kom til at mærke krisen – i stedet for arbejde i Tyskland, hentede Tønder firmaer i stigende grad arbejdskraft syd for grænsen. Hertil kom, at der også i de senere år er kommet en anden konkurrence syd fra, ikke kun fra tyske firmaer, men også fra polakker og tjekkere, der arbejder for priser som ikke engang de tyske håndværkere kan arbejde for.

Medierne har kunnet fortælle om polske arbejdere, der arbejder for en timeløn ned til omkring 50 kr. i timen.

Tønder håndværkere har dog også arbejdet syd for grænsen, men i 1979 kunne formanden entreprenør Jens Boutrup dog konkludere: *»- Det er næsten kendetegnende for alle, som har været i gang syd for grænsen, at det er gået godt i begyndelsen. Men siden er man løbet ind i problemer, og så får de som regel en økonomisk lusing.«*

Møbelhuset Walther Jacobsens på hjørnet af Østergade og »Den røde plads«.

Også ved byens 750-års byjubilæum i 1993 stillede Håndværkerforeningens medlemmer op til et imponerende håndværkeroptog.

Et andet tilbagevendende spørgsmål var Tønder Kommunes fordeling af arbejde.

Trods arbejdsløshed var der ikke sjældent mangel på faguddannet arbejdskraft inden for byggefagene. En vigtig årsag hertil var byens voksende industri. Jens Boutrup sagde spøgefuldt, i sin formandsberetning for 1993, at fa. Hartmann hørte til en af byens største »håndværksvirksomheder«, med alene en 25-30 murersvende, der havde skiftet erhverv. Han var dog realistisk nok til at konstatere at »de havde efterhånden været der i så lang tid, at der skal meget til før de vender tilbage til stilladset«.

Ved generalforsamlingen i 1995 kunne formanden, Bo Michelsen, konstatere at 1994 havde været et godt år for foreningens medlemmer – da der vist aldrig havde været bygget så meget i Tønder som i 1994.

Gennem alle årene har licitations spørgsmål været et næsten fast punkt på bestyrelsens dagsorden. Ofte må kommunen stå for skud for overtrædelse af egne regler.

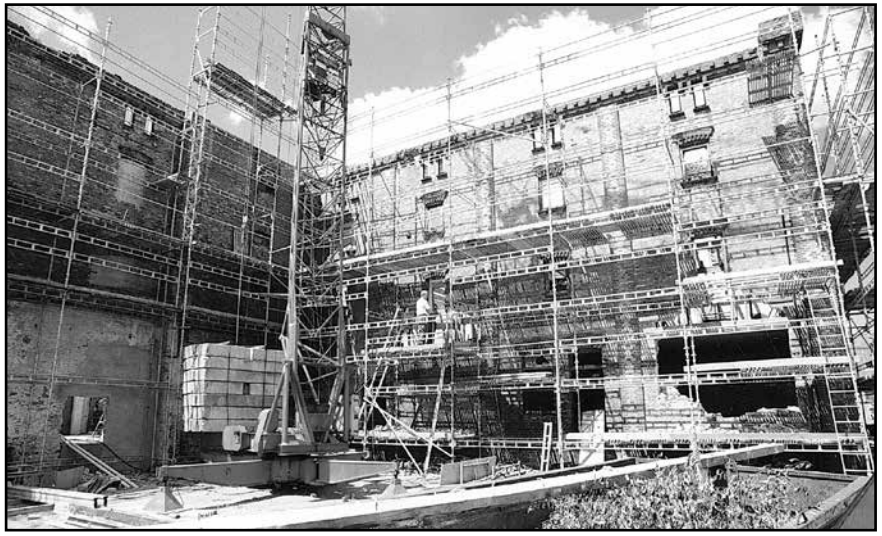

Det tidligere gamle »Victoria« bryggeri i Strucksallés bygninger, er i dag ombygget til boliger – Bryggergården.

I 1990 var der forslag om en sammenlægning af Handelsstandsforeningen, Erhvervsforeningen og Håndværkerforeningen. Handelsstandsforeningen var positiv og Erhvervsforeningen var heller ikke afvisende. I Håndværkerforeningens bestyrelse var der dog stemning for at bevare deres egen forening. Spørgsmålet blev igen drøftet på foreningens generalforsamling i 1991. Her talte flere for fordelene ved en stor fælles forening – der bl.a. ville stå stærkere i forhandlinger med kommunen.

I 2005 blev en sammenlægning af Håndværkerforeningerne i den nye Tønder storkommune foreslået. Der blev også holdt møder med repræsentanter for:
Løgumkloster Handels- og Håndværkerforening
Bredebro Handels- Håndværks og Industriforening
Skærbæk Erhvervsråd
Toftlund Handels- og Håndværksforening

Der var også inviteret repræsentanter fra håndværk i Højer, der ikke længere havde en Håndværksforening.

Spørgsmålet på mødet var om, hvordan man skulle lave et samarbejde mellem de eksisterende foreninger eller om man skulle lave en ny forening, der dækkede hele storkommunen, eller noget helt tredje.

På mødet var der overvejende stemning for at lave en fælles forening, evt. ved at lade håndværkerne fra hele den nye storkommune melde sig ind i Tønder Håndværkerforening.

Det viste sig dog hurtigt at tiden endnu ikke var moden til en sådan »fusion«, og formandens konklusion på den efterfølgende generalforsamling var: »Vi beholder vor forening som den er.«
»Sort arbejde« er et af de problemer bestyrelserne gennem tiderne har taget op. I 2003 og 2004 satte bestyrelsen flere initiativer mod »Sort arbejde« i gang. Bl.a. blev der afholdt en »Håndværkeraften« hos Tiedemann (Bygma), hvor advokaterne Bente Koudal Sørensen og Erik Dreyer fortalte om: »Konsekvensen af sort arbejde«. Efterfølgende udsendte man et notat udarbejdet af advokat Bente Koudal Sørensen, med titlen: »Sort arbejde – risikofrit eller ……?«.

Den årlige Håndværkerfest

Et tilbagevendende højdepunkt for foreningens medlemmer er den årlige Håndværkerfest, der i de seneste årtier har været afholdt på Hotel Tønderhus.

Et vigtigt indslag i festen er musik og dans. Musikken er altid valgt så den kan lokke stivbenede håndværkere på dansegulvet. Af de orkestre der i perioden har stået for musikken, kan nævnes: Swing Band, Eddie, Randi & Bjarne Bendstrup, Henry Madsen 1996, Kim Eichner & Co, Alley-Cats og mange flere.

I et par år var den traditionelle håndværkerfest aflyst, da bestyrelsen valgte at støtte den af Messeudvalget arrangerede »Gallafest« i stedet for.

I 2008 var Håndværkerforeningen på en vellykket medlemstur til Hamborg - med damer.

Pogeskolen

Håndværkerhuset, eller Pogeskolen, som det også kaldes, i Richtsensgade mellem den gamle Tekniske Skole og Ny Apostolsk Kirke, optræder ofte i bestyrelsesreferaterne. Huset var indrettet med fem boliger til »værdigt trængende håndværkere eller enker efter håndværkere«. Ejerforholdet til Pogeskolen var i 1988 blevet ført tilbage til Tønder Håndværkerforening, efter at Tønder Tekniske Skole var flyttet ud. Huset omdannedes til en stiftelse – Tønder Håndværkerforenings Håndværkerstiftelse – en selvejende institution under Håndværkerforeningen, af hvis bestyrelse der skulle vælges tre medlemmer til stiftelsens bestyrelse.

Pogeskolen trængte i 1994 til en modernisering, men efter en licitation måtte man konstatere, at en ordentlig ombygning ville blive for dyr. Bestyrelsen besluttede i stedet at sætte huset til salg, idet man heller ikke længere mente, at der var behov for lejligheder for værdigt trængende håndværkere eller enker efter sådanne.

Bygningen sælges for 350.000 kr., i 1995, til Ejnar Skriver (Skribo), der var eneste interesserede køber.

Stiftelsen fik således ikke nogen lang levetid. Behovet havde også vist sig at være ringe for en stiftelse af denne karakter. Samme erfaring har »Chas Otzens Håndværkerhus«, i hvis bestyrelse Håndværkerforeningen også er repræsenteret, måtte gøre.

Pogeskolen havde Håndværkerforeningen overtaget ved køb af kommunen i 1947.

Pogeskolen bag biblioteket i Richtsensgade. Huset fik en kort levetid som Håndværkerstiftelse.

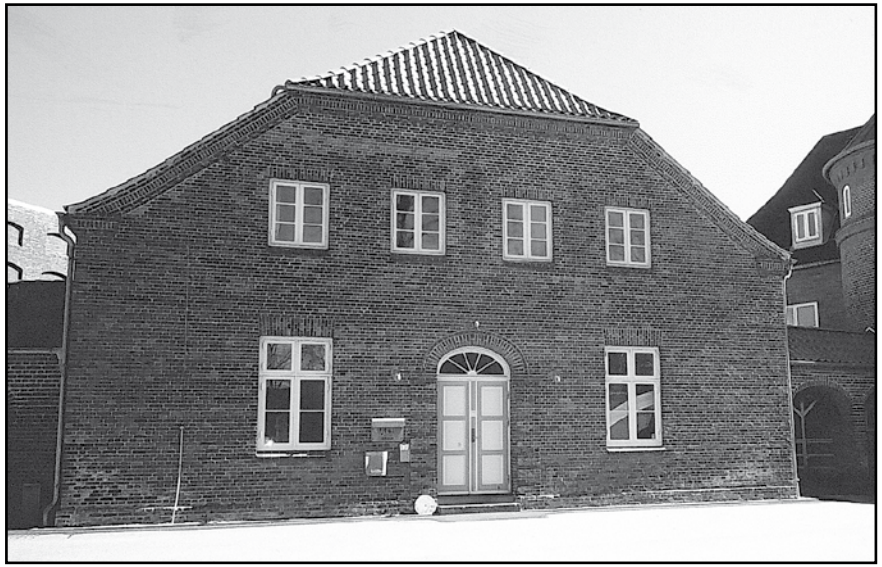

Pogeskolen er i dag en del af VUC's bygningskompleks i Richtsensgade.

Facaderådet

På et møde den 4. januar 2000 besluttede Udvalget for Teknik og Miljø i Tønder Kommune at nedsætte et facaderåd. Formålet med facaderådet er, at udarbejde klare retningslinjer for facadernes og bygningernes udformning i den indre by og at retningslinjerne så vidt muligt bliver til i dialog med interessenterne. Facaderådet blev oprettet efter opfordring fra Tønder Håndværkerforening.

Facaderådet består af en repræsentant fra:
Selskabet til bevarelse og forskønnelse af Tønder.
Tønder Museum.
Handelsstandsforeningen.
Tønder Håndværkerforening.

Derudover er Teknisk Forvaltning repræsenteret i udvalget, ligesom forvaltningen stiller faglig bistand til rådighed.

Tønder Håndværkerforening har været repræsenteret i rådet siden starten ved foreningens nuværende formand, Bjarne Pekruhn.

I 2001 § bevillige Tønder Håndværkerforening 10.000 kr. til et genoptryk af Facadeudvalgets bog »Tønder huse«. Den blev i første omgang trykt i 1200 eksemplarer, der hurtigt var »udsolgt«. Pengene skulle bruges til at trykke 500 nye.

Bogen handler om facaderne i det indre Tønder og om de retningslinjer, der gælder, hvis der skal ske ændringer. Bogen er et resultat af det daværende facaderåds arbejde.

Rejsegilde på Brofennen i Allegade.

Varelotterier

Varelotteriet er et dansk lotteri, der blev grundlagt i 1887. Efter Genforeningen i 1920 var også Tønder Håndværkerforening fra starten med i Varelotteriet. Helt fra begyndelsen havde spillet sine rødder i håndværksbranchen, og en del af lotteriets overskud går stadig til at støtte lærlingeuddannelser inden for håndværk og industri. En anden del af overskuddet går til sociale og humanitære organisationer som Rådet for Sikker Trafik, De Samvirkende Blindeforeninger, Høreforeningen, Mødrehjælpen samt Det Kriminalpræventive Råd. Præmierne var oprindeligt fødevarer og andet til husholdningen, men i dag kan man kun vinde kontanter.
Varelotteriet består af 205.000 lotterisedler og har en vinderchance på omkring 65 procent. Hovedgevinsten er på 3 millioner kroner.

Varelotteriet har bevilling til at udbyde lotteri i Danmark fra Justitsministeriet, som også fører kontrol med lotteriet.

I begyndelsen var det varer, man vandt, men siden engang i 80'erne har gevinsterne været penge. Varelotteriet giver mange penge tilbage til spillerne, nemlig 64 procent, mens for eksempel tips og lotto kun giver 45 procent tilbage.

Pengene, som Håndværkerforeningen kan uddele, kommer fra overskuddets af Varelotteriets salg i et område, der svarer til Det gamle Tønder Amt. Pengene skal bruges til humanitære og sociale formål. Varelotteriet har i det gamle Tønder Amt kollektioner i Tønder, Højer, Løgumkloster, Skærbæk og Toftlund.

Varelotteriet har gennem årene kastet mange penge af sig, som er kommet organisationer og foreninger på Tønderegnen til gode. Blandt Tønder Håndværkerforenings uddeling af midler fra Varelotteriet i de seneste år kan nævnes: Zeppelin Museet i Tønder, Tønder Kommune, til bogen »Tønder huse«, Sønderjyllands Kunstmuseum m.fl..

Varelotteriet

Div. udvalg

En stor del af arbejdet i Tønder Håndværkerforening foregår i de af bestyrelsen nedsatte udvalg, samt udvalg hvori bestyrelsesmedlemmer, eller repræsentanter for foreningen er repræsenteret.

Tønder Håndværkerforening har ud over Facaderådet og Varelotteriet repræsentanter siddende i C. Tiedemanns Fond, Initiativrådet, 4. maj Kollegiet, Teknisk Skole, vindmølleparken, Chas Otzens Håndværkerhus samt Messecentret.

Sønderjysk Messecenter er sammensat af medlemmer fra Tønder Håndværkerforening, Tønderhallerne og Tønder Handelsstandsforening. Messecenterets formål er at arrangere messer og erhvervsfremmende salgsudstillinger og evt. udlejning af institutionens inventar, samt støtte positive og erhvervsfremmende foranstaltninger i Tønder Kommune.

Et vigtigt udvalg er også Festudvalget, der står bag den årlige Håndværkerfest.

Tønder Håndværkerforenings Håndværkerstiftelsen.
A.J. Andersens legat (nedlagt 2002).

Den årlige erhvervsmesse i Tønderhallerne arrangeret af Håndværkerforeningens Messeudvalg.

»Nye tider«

Et markant træk inden for håndværk i Tønder i de forløbne år er at firmaerne i stigende grad koncentrerer om specialisering. Selv om Tønder også mærker de skiftende konjunkturer er Tønder-området også kendetegnet ved, at man ikke får de mange store op- og nedture. Tingene forløber på en god og stabil måde.

Når håndværk i dag har tålelige forhold i Tøndet har tålelige forhold skyldes det ikke mindst Tønder Håndværkerforening og det sammenhold den repræsenterer. Foreningen har også været håndværkerstandens samspilspartner i forhold til Tønder Kommune til gavn for begge parter.

Foreningens stiftelse var begrundet i »Nye tider i samarbejde« og det formål at værne og varetage standens interesser og hæve dens anseelse.

Nye tider er fortsat på vej, - service, teknologisk viden og praktisk virke i samarbejdets ånd, - er én af denne generations store udfordringer.

Må foreningens fremtid blive til gavn for byen og lokalsamfundet i almindelighed og for håndværk i særdeleshed.

Tønder Håndværkerforenings formænd 1987 - 2012

Snedkermester Andr. H. Storck	23.2. 1985	–	25.2. 1989
Entreprenør Jens Boutrup	25.2. 1989	–	5. 3. 1994
Ingeniør Bo Michelsen	5.3. 1994	–	25. 2. 2000
Smedemester Reiner Larsen	25.2. 1999	–	27. 2. 2004
Ingeniør Peter Michelsen	27.2. 2004	–	23. 2. 2007
Tømrermester Bjarne Pekruhn	23.2. 2007	–	

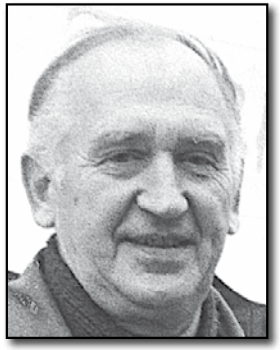

Snedkermester
Andr. H. Storck

Entreprenør
Jens Boutrup

Ingeniør
Bo Michelsen

Smedemester
Reiner Larsen

Direktør
Peter Michelsen

Tømrermester
Bjarne Pekruhn

Bestyrelsesmedlemmer 1987-2012

Andersen, Henrik (VVS-Mester)	27.2.1988	–	4.3.1994
Bucka, Kurt (Tømrermester)	24.2.2006	–	22.2.2008
	27.2.2009	–	24.2.2012
Boutrup, Jens (Entreprenør)	27.2.1988	–	5.3.1994
Carstensen, P.H. (ingeniør)	23.2.1987	–	7.3.1992
Christensen, Allan (Mekaniker)	25.2.1989	–	4.3.1995
Christiansen, Gert (Tømrermester)	23.2.1991	–	4.3.1995
Duborg, Eno (VVS-mester)	4.3.1995	–	23.2.2001
Eckholdt, H.C. (El-installatør)	26.2.1983	–	25.2.1989
Freiberg, H.C. (Entreprenør)	25.2.2004	–	26.2.2010
	26.2.2011	–	
Gørrissen, B.J. (Murermester)	25.2.2000	–	27.2.2004
Hansen, Hans L. (El-installatør)	7.3.1992	–	27.2.1998
Hansen, Lars L. (El-insallatør)	25.2.2000	–	24.2.2006
Kragh, Thomas (Revisor)	26.2.2010	–	
Larsen, Reiner (Smedemester)	27.2.1998	–	27.2.2004
	23.2.2007	–	14.3.2011
Lorenzen, Dieter M. (Tømrermester)	7.3.1992	–	27.2.1998
Heinrich, Matzen (Murermester)	4.3.2011	–	
Michelsen, Bo (Ingeniør)	22.2.1986	–	7.3.1992
	5.3.1994	–	25.2.2000
Michelsen, Peter (Direktør)	23.2.2001	–	23.2.2007
Nielsen, Henning (VVS-mester)	24.2,2012	–	
Nielsen, Lars (Tømrermester)	23.2.2001	–	23.2.2007
Nissen, Anders (Tømrermester)	22.2.1985	–	25.2.1989
Nissen, Gert (Entreprenør)	14.3.2011	–	
Nissen, Tommy (Eiinstallatør)	23.2.2001	–	23.2.2007
	22.2.2008	–	
Nørgaard, Børge (Vognmand)	4.3.1995	–	23.2.2001
Olesen, Oluf (Tømrermester)	4.3.1995	–	23.2.2001
Pekruhn, Bjarne (Tømrermester)	27.2.1998	–	27.2.2004
	22.2.2007	–	
Petersen, Hans A. (Murermester)	5.3.1994	–	25.2.2000
Pilgaard, Karl Otto (Skorstensfejermester)	24.2.2004	–	22.2.2008
Poulsen, Lars (Snedkermester)	25.2.2004	–	26.2.2010
Skriver, Ejnar (Tømrermester)	13.3,1982	–	27.2.1988
Storck, A.H. (Snedkermester)	13.3.1982	–	27.2.1988
Sønnichsen, Bent (Malermester)	25.2.1989	–	4.3.1995
Weiland, K. (Murermester)	23.2.1985	–	23.2.1991
Weiland, René (Murermester)	23.2.2007	–	14.3.2011

Bestyrelser 1987-2012

23. 2. 1987 – 27. 2. 1988

Formand	A.H. Storck
Næstformand	Bo Michelsen
Kasserer	P.H. Carstensen
Sekretær	Anders Nissen
	H.C. Eckholdt
	Knud Weiland
	Ejnar Skriver

27.2.1988 – 25.2. 1989

Formand	Jens Boutrup
Næstformand	Bo Michelsen
Kasserer	P.H. Carstensen
Sekretær	Anders Nissen
	H.C. Eckholdt
	Knud Weiland
	Henrik Andersen

25. 2. 1989 – 24. 2. 1990

Formand	Jens Boutrup
Næstformand	Bo Michelsen
Kasserer	P.H. Carstensen
Sekretær	Knud Weiland
	Allan Christensen
	Bent Sønnichsen
	Henrik Andersen

24. 2. 1990 – 23. 2. 1991

Formand	Jens Boutrup
Næstformand	Bo Michelsen
Kasserer	P.H. Carstensen
Sekretær	Knud Weiland
	Allan Christensen
	Bent Sønnichsen
	Henrik Andersen

23. 2. 1991 – 7. 3. 1992

Formand	Jens Boutrup
Næstformand	Bo Michelsen
Kasserer	P.H. Carstensen
Sekretær	Bent Sønnichsen
	Allan Christensen
	Henrik Andersen
	Gert Christiansen

7. 3. 1992 – 6. 3. 1993

Formand	Jens Boutrup
Næstformand	Hans L. Hansen
Kasserer	Gert Christiansen
Sekretær	Bent Sønnichsen
	Dieter M. Lorenzen
	Allan Christensen
	Henrik Andersen

6. 3. 1993 – 5. 3. 1994

Formand	Jens Boutrup
Næstformand	Hans L. Hansen
Kasserer	Gert Christiansen
Sekretær	Bent Sønnichsen
	Henrik Andersen
	Allan Christiansen
	Dieter M. Lorenzen

5. 3. 1994 – 4.3. 1995

Formand	Bo Michelsen
Næstformand	Hans L. Hansen
Kasserer	Gert Christiansen
Sekretær	Bent Sønnichsen
	Hans A. Petersen
	Allan Christiansen
	Dieter M. Lorenzen

4.3.1995 – 15. 2. 1996

Formand	Bo Michelsen
Næstformand	Hans L. Hansen
Kasserer	Eno Duborg
Sekretær	Oluf Olesen
	Hans A. Petersen
	Børge Nørgaard
	Dieter M. Lorenzen

15. 2. 1996 – 28. 2. 1997

Formand	Bo Michelsen
Næstformand	Hans L. Hansen
Kasserer	Eno Duborg
Sekretær	Oluf Olesen
	Hans A. Petersen
	Børge Nørgaard
	Dieter M. Lorenzen

28. 2. 1997 – 27. 2. 1998

Formand	Bo Michelsen
Næstformand	Hans L. Hansen
Kasserer	Eno Duborg
Sekretær	Oluf Olesen
	Hans A. Petersen
	Børge Nørgaard
	Dieter M. Lorenzen

27. 2. 1998 – 26. 2. 1999

Formand	Bo Michelsen
Næstformand	Børge Nørgaard
Kasserer	Eno Duborg
Sekretær	Oluf Olesen
	Hans A. Petersen
	Reiner Larsen
	Bjarne Pekruhn

26. 2. 1999 – 25. 2. 2000

Formand	Bo Michelsen
Næstformand	Børge Nørgaard
Kasserer	Eno Duborg
Sekretær	Oluf Olesen
	Hans A. Petersen
	Reiner Larsen
	Bjarne Pekruhn

25. 2. 2000 – 23. 2. 2001

Formand	Reiner Larsen
Næstformand	Bjarne Pekruhn
Kasserer	B.J. Gørrissen
Sekretær	Oluf Olesen
	Lars L. Hansen
	Eno Duborg
	Børge Nørgaard

23. 2. 2001 – 1. 3. 2002

Formand	Reiner Larsen
Næstformand	Bjarne Pekruhn
Kasserer	B.J. Gørrissen
Sekretær	Tommy Nissen
	Lars L. Hansen
	Peter Michelsen
	Lars Nielsen

1. 3. 2002 – 28. 2. 2003

Formand	Reiner Larsen
Næstformand	Bjarne Pekruhn
Kasserer	B.J. Gørrissen
Sekretær	Tommy Nissen
	Lars L. Hansen
	Peter Michelsen
	Lars Nielsen

28. 2. 2003 - 27. 2. 2004

Formand	Reiner Larsen
Næstformand	Bjarne Pekruhn
Kasserer	B.J. Gørrissen
Sekretær	Tommy Nissen
	Lars L. Hansen
	Peter Michelsen
	Lars Nielsen

25. 2. 2004 – 25. 2. 2005

Formand	Peter Michelsen
Næstformand	Tommy Nissen
Kasserer	Lars Poulsen
Sekretær	Lars Nielsen
	Lars L. Hansen
	Hans Chr. Freiberg
	Karl Otto Pilgaard

25. 2. 2005 – 24.2.2006

Formand	Peter Michelsen
Næstformand	Tommy Nissen
Kasserer	Lars Poulsen
Sekretær	Lars Nielsen
	Lars L. Hansen
	Hans Chr. Freiberg
	Karl Otto Pilgaard

24. 2. 2006 – 23. 2. 2007

Formand	Peter Michelsen
Næstformand	Tommy Nissen
Kasserer	Lars Poulsen
Sekretær	Lars Nielsen
	Kurt Bucka
	Hans Chr. Freiberg
	Karl Otto Pilgaard

23. 2. 2007 – 22. 2. 2008

Formand	Bjarne Pekruhn
Næstformand	Hans Chr. Freiberg
Kasserer	Lars Poulsen
Sekretær	Karl Otto Pilgaard
	Kurt Bucka
	Reiner Larsen
	René Weiland

22. 2. 2008 – 27. 2. 2009

Formand	Bjarne Pekruhn
Næstformand	Tommy Nissen
Kasserer	Lars Poulsen
Sekretær	René Weiland
	Kurt Bucka
	H.C. Freiberg
	Reiner Larsen

27.2.2009 – 26.2. 2010

Formand	Bjarne Pekruhn
Næstformand	Tommy Nissen
Kasserer	Lars Poulsen
Sekretær	René Weiland
	Hans Chr. Freiberg
	Kurt Bucka
	Reiner Larsen

26.2.2010 – 4.3.2011

Formand	Bjarne Pekruhn
Næstformand	Tommy Nissen
Kasserer	Thomas Kragh
Sekretær	René Weiland
	Kurt Bucka
	Reiner Larsen
	Gert Nissen

4.3.2011 – 24. 2. 2012

Formand	Bjarne Pekruhn
Næstformand	Tommy Nissen
Kasserer	Thomas Kragh
Sekretær	Gert Nissen
	Kurt Bucka
	Hans Chr. Freiberg
	Heinrich Matzen

24. 2. 2012 –

Formand	Bjarne Pekruhn
Næstformand	Tommy Nissen
Kasserer	Thomas Kragh
Sekretær	Gert Nissen
	Henning Nielsen
	Hans Chr. Freiberg
	Heinrich Matzen

Tønder Håndværkerforenings bestyrelse i i Jubilæumsåret 1912.
Forrest: Gert Nissen, Bjarne Pekruhn (Formand), Tommy Nissen.
Bagerst: Henning Nielsen, Thomas Kragh og Heinrich Matzen. H.C. Freiberg ikke tilstede ved fotograferingen.